

Панченко В. Г.
кандидат історичних наук, докторант
Маріупольського державного університету

Panchenko V. G.
PhD, post-PHD
Mariupol State University

ІННОВАЦІЙНИЙ НЕОПРОТЕКЦІОНІЗМ ЯК НОВИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕГУЛЮВАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ВІДНОСИН: НОВІ ПРОЕКЦІЇ НЕОМЕРКАНТИЛІЗМУ

Анотація. У статті встановлено, що за ознаки розмежування неомеркантилістичної політики на агресивну та помірковану вченими бралися ступінь відповідності ідейним засадам конкурентної політики та ступінь підвищення продуктивності праці внаслідок вжитих протекціоністських заходів. На прикладі інноваційного неопротекціонізму доведено неспроможність наявного в економічному мейнстрімі підходу до класифікації неомеркантилістичної політики до визначення ідейних основ реалізації останньої. Доведено комбінований характер інноваційної неомеркантилістичної політики, виокремлено її конструктивний потенціал як для країн, що її реалізують, так і для решти країн (що полягає в стимулюванні країн-партнерів суб'єктів її сповідування до вимушеного підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності як детермінуючого фактору економічного зростання).

Ключові слова: неомеркантилістська політика, інноваційний неопротекціонізм, інноваційна політика, інтелектуальна власність, вільна торгівля.

Вступ та постановка проблеми. Неомеркантилістську політику можна визначити як політику, спрямовану на збільшення національного виробничого потенціалу шляхом обмеження імпорту і/або експорту через маніпулювання міжнародною системою торгівлі та порушення принципів вільної торгівлі. Така політика включає все від дискримінаційних тарифів, дискримінаційних технологічних стандартів, експортних субсидій, примусової передачі технологій і слабого захисту інтелектуальної власності (ІВ) до надання пільг продукції місцевого походження порівняно з іноземною технологічною продукцією та послугами під час державних закупівель (додає до інших сфер політики, таких як політика щодо конкуренції).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Т. Гордєєва з посиланням на М. Джонсона протекціонізм ідентифікує як прямий, коли фіксуються зловживання державними процедурами закупівлі, розробленими для захисту національних виробників від іноземної конкуренції, або прихований, що характеризується зловживанням національними стандартами або дискримінаційним застосуванням національного оподаткування для зниження конкурентоспроможності імпортованих товарів порівняно з вітчизняними [1]. К.В. Вотсон і С. Джеймс [2] визначають нормативний протекціонізм як використання регуляторної політики з метою дискримінації іноземних фірм. Н. Резнікова та О. Іващенко розглядають неопротекціонізм як інобуття лібералізму в контексті пошуку країнами нових інструментів подолання відносин асиметричної залежності [3]. До основних форм прояву неопротекціонізму О. Довгаль відносить переважання його наступального характеру з яскраво вираженими агресивними експансіоністськими рисами, а також розширення арсеналу інструментів за рахунок використання порівняно нових, тих, які важче піддаються міжнародному регулюванню [4]. Сучасний неомеркантилізм, на думку М. Ліхачова, претендує на роль нової парадигми у сфері теоретичного аналізу міжнародної торгівлі, чому здебільшого сприяє кризовий стан економічної ортодоксії, що нездатна пояснити процеси сучасної світової економіки [5]. Н. Нілова та О. Суміна ідентифікують неомеркантилізм як систему, в якій присутній ринковий обмін, але наявні ін-

ститути не дають змогу використовувати переваги ринкового механізму, адже інституційна структура такої системи знаходиться під значним впливом держави, яка представлена різними елітарними групами [6]. Я. Квач і А. Грималюк пророкують в майбутньому можливість наближення нового перелому панівної тенденції, а саме переходу від вільної торгівлі до протекціонізму, від неоліберальної глобалізації – до неомеркантилізму, від дерегулювання – до активного державного регулювання міжнародної торгівлі [7, с. 52].

Мега роботи. Втім, ми наполягаємо на тому, що наявний в економічному мейнстрімі підхід до класифікації неомеркантилістичної політики втратив свою спроможність до визначення ідейних основ реалізації останньої. Шляхом введення в термінологічний обіг поняття «інноваційний неопротекціонізм» ми ставимо за мету не лише розгляд неопротекціонізму як нового інструменту регулювання міжнародних економічних відносин, але й доведення контроверсійності його природи.

Результати дослідження. На міжнародному рівні максимізація інноваційної діяльності в інноваційних галузях залежить від трьох ключових факторів: 1) максимальне розширення ринків; 2) обмеження конкуренції неринкового типу; 3) забезпечення сильного захисту прав на об'єкти ІВ. Всі три фактори створюють головні виклики для інноваційних галузей, адже інвестиції в інновації неможливо точно передбачити, тому фірми потребують більших, ніж звичайні, прибутків на інновації, які є справді успішними. Насправді інноваційна діяльність не передбачає ризику в тому сенсі, що ймовірність успіху можна більш-менш точно змоделювати. Оскільки інновація передбачає непевність, невдача часто є повсюдною. Насправді тільки у 8% інноваційних проектів прибуток на інвестиції перевищує мінімальну ставку доходності, а тільки у 12% науково-дослідницьких проектів він перевищує вартість капіталу [8]. Кожний успішний iPad компанії "Apple" супроводжується невдачами в цій сфері десяти інших компаній. Більше того, потенційною проблемою інноваційних галузей є не тільки втрата сегменту ринку внаслідок конкуренції, але й втрата через банкрутство. Ця реальність лежить в основі тези Й. Шумпетера, що «кожну частину

бізнес-стратегії потрібно розуміти на тлі безперервного буревію творчого руйнування» [9].

Саме тому для інноваційних галузей так звані шумперіанські прибутки мають таке вирішальне значення. Це прибутки, які з'являються, коли фірми здатні отримувати гроші від інноваційної діяльності. Оскільки якщо фірми забезпечуватимуть собі щонайкраще тільки звичайні прибутки від успішних інновацій, то жоден новатор не візьме на себе величезний ризик інвестування в інноваційну діяльність. Крім того, оскільки інноваційна діяльність є такою витратною, більш високі прибутки дають змогу компаніям інвестувати більше в дослідження та розробки (ДР), ніж в інші види інноваційної діяльності. Інноваційні галузі залежать від прибутків, що надходять від одного покоління інновацій, щоб потім реінвестувати їх у витратні ДР, потрібні для фінансування розробок наступного покоління інновацій. Це пояснює, чому в США двома галузями з найвищою часткою витрат на ДР у продажах є напівпровідникова та фармацевтична. І цей цикл має тривати у часі. Якщо він перерветься у будь-яку мить, весь інноваційний процес стає мертворождением.

Оскільки запровадження неопротекціоністських інструментів ставить під загрозу здатність новаторів до отримання прибутків, які потім можуть бути реінвестовані в наступне покоління витратних і ризикових інновацій, неопротекціонізм, підриває весь процес життєвого циклу інновацій в інноваційних галузях. Саме тому доступ до великих ринків, необмежена конкуренція та сильний захист ІВ мають вирішальне значення для процвітання інноваційних галузей. Тому тоді, коли підтримка інноваційних проектів в країні співіснує зі зневажанням правами інтелектуальної власності, ми маємо засвідчити руйнівний потенціал неопротекціонізму. Через те, що більшість інноваційних галузей характеризується відносно високими постійними витратами на початкові ДР і проектні роботи, а також відносно низькими граничними витратами на додаткове виробництво, інноваційні галузі потребують доступу до великих, глобальних ринків, що дає їм змогу краще покривати високі постійні витрати, а саме так, щоб знижувати питомі витрати і збільшувати надходження для реінвестування в інновації.

За ступенем того, як країни все більше намагаються досягти найвищих темпів економічного зростання на основі інновацій, залучати інноваційні підприємства у галузі майбутнього, збільшувати та розширювати їх масштаби, дедалі більша їх кількість вдається до політики інноваційного неомеркантилізму, яка реалізується за рахунок країн-конкурентів і на шкоду глобальному інноваційному процесу. Таким чином, інноваційний неопротекціонізм хоча й стимулює технологічні перегони між країнами, проте все ж таки збільшує витрати на створення інновацій. Однак слід визнати, що загальне збільшення початково власних (що оплачує як внутрішній споживач кінцевої продукції, так і проміжної на внутрішньому ринку) і світових витрат на інновації віддає зрештою перевагу тому, хто вдається до протекціоністських витрат, здобуваючи першість у впровадженні інновацій.

Сфера інформаційно-комунікаційних технологій характеризується високими прибутками, інноваційним духом і становить один з важливих елементів розвитку економіки. Виокремлюються два шляхи розвитку сфери ІТ:

1) пільгове оподаткування компаній у сфері R&D, лібералізація внутрішнього ринку;

2) встановлення несправедливих протекціоністських бар'єрів з метою нівелювання конкурентних переваг іноземних компаній; ця політика охоплює такі заходи, як, зокрема, встановлення тарифних/нетарифних бар'єрів, крадіжка іноземних ІТ-продуктів.

Компанії, які вибирають нечесний шлях, бажають мати вільний доступ до розвинених ринків (таких, як США) для реалізації своїх товарів/послуг за високими цінами, а також залучати прямі іноземні інвестиції за рахунок офшорингу, спільних підприємств, R&D.

Роздуми в цьому напрямі можна масштабувати і проаналізувати на рівні держави. Країна має декілька шляхів економічного зростання:

1) змінювати якісні показники економіки, інвестувати в нові галузі тощо (інноваційний підхід до розвитку економіки/сфери економіки з дотриманням принципів конкурентної політики);

2) використовувати політику неомеркантилізму і зростати за рахунок слабкості контрагентів.

Другий шлях є простішим з точки зору імplementації і дає можливість швидше досягти результатів. Така ж ситуація відбувається у сфері ІТ (неомеркантилістичний підхід до розвитку економіки/сфери економіки зі зловживанням принципами конкурентної політики).

Зазвичай за ознаку відповідності агресивному чи поміркованому типу неомеркантилістичної політики вибирають:

– ступінь відповідності ідейним засадам конкурентної політики (де індикатором відповідності до того чи іншого типу виступає наявність антиконкурентних деформацій ринку);

– ступінь підвищення продуктивності праці внаслідок вжитих протекціоністських заходів.

Якщо за ознаку класифікації брати економічний інтерес, тоді **агресивна неомеркантилістична політика** буде детермінуватися наступальними економічними інтересами, забезпечення яких передбачає таке поєднання класичних і прихованих форм протекціонізму, яке підпадає під визначення **наступального неопротекціонізму експансійної природи**. Поміркована неомеркантилістична політика детермінуватиметься поєднанням оборонних і наступальних економічних інтересів, реалізація яких здійснюватиметься шляхом комбінування можливостей застосування прихованих протекціоністських і неопротекціоністських бар'єрів як основи **оборонного неопротекціонізму**.

Маємо визнати, що дієвим способом боротьби з неопротекціоністськими проявами стає підвищення **продуктивності праці**, саме в цьому полягає **конструктивний потенціал неопротекціонізму**. Так, якщо в результаті державної підтримки і штучно створених «парникових» умов з'являється новий конкурентоспроможний на зовнішніх ринках продукт, це не лише сприятиме структурним перетворенням в такій країні, але не деформуватиме конкуренцію в абсолютному вираженні. Більше того, на сучасному етапі глобалізації як експансія зовнішніх ринків, так і стимулювання становлення й утвердження національних галузей-чемпіонів стає водночас основою та об'єктивним наслідком (в цьому і виявляється діалектичний зв'язок між причиною та наслідком) реалізації неомеркантилістської політики. Таким чином, **використання потенціалу вільного ринку стає іманентною ознакою як агресивного, так і поміркованого неопротекціонізму, що докорінним чином видозмінює меркантилістичну** (що реалізовувалась через закриття ринків за допомогою встановлення торговельних бар'єрів) **та неомеркантилістичну економічну політики** (яка використовує потенціал вільних ринків).

Розглянуте на прикладі сфери ІТ співіснування механізмів інноваційного стимулювання розвитку економіки та політики неопротекціонізму агресивної неомеркантилістичної політики за сутністю своєї природи свідчить

про використання комбінованих варіантів політики стимулювання інновацій, а отже, про відсутність існування в чистому вигляді інноваційної політики з дотриманням принципів конкурентної політики та неопротекціоністської політики зі зловживанням принципами конкурентної політики (табл. 1).

Інноваційна політика може виступати складовою політики **агресивного неопротекціонізму, який ми ідентифікуємо як комплекс заходів економічної та регуляторної політик держави**, що має на меті заохочення створення/розвитку вибраних галузей/підприємств економіки, що передбачає використання захисних бар'єрів та інших механізмів підтримки (адміністративної, фінансової, нетарифного захисту) і має своїм наслідком перерозподіл ринкової частки на користь країни-адаптанта такої політики шляхом «балканізації» ринків та продукування антиконкурентних ринкових деформацій. Країни-реалізатори агресивного неопротекціонізму не зацікавлені в координації міжнародної економічної політики на глобальному інституційному рівні, а отже, політика, ними імплементавана, набуває ознак політики «розори свого сусіда».

Механізм балканізації ринків можна описати на прикладі діяльності інноваційної галузі. Оскільки більшість інноваційних галузей характеризується відносно високими постійними витратами на початкові дослідницькі роботи (ДР) і проектні роботи та відносно низькими граничними витратами на додаткове виробництво, інноваційні галузі потребують доступу до великих глобальних ринків, що дає їм змогу краще покривати високі постійні витрати, а саме так, щоб питомі витрати були нижче, а надходження для реінвестування в інновації – вище (так, щоб знижувати питомі витрати і збільшувати надходження для реінвестування в інновації). Саме тому підприємства в більшості інноваційних галузей є глобальними. Якщо інноваційні галузі можуть продавати продукцію у 20 країнах, а не в 5, збільшуючи продажі учетверо, їхні витрати зростають менше, ніж учетверо.

Великі ринки дають фірмам змогу продавати більше, але якщо на великі ринки приходять більша кількість конкурентів, то сукупні продажі у розрахунку на одну фірму залишаються незмінними або навіть падають. Відповідь на питання про те, чи сприяє інноваційний неопротекціонізм як інструмент неомеркантилістської політики заохоченню інновацій чи, навпаки, придушує конкуренцію, визначає тиме якісні характеристики такої політики і дасть змогу її ідентифікувати як агресивну чи помірковану. В багатьох дослідженнях, що ставили на меті з'ясування залежності між рівнем конкуренції та інноваційної активності, показано, що інновації та конкуренцію можна змодельовати як обернений U-зв'язок, де і надто висока, і надто низька конкуренція дадуть менше інновацій. Цей зв'язок встановлено в одному з досліджень виробничих фірм Велико-

британії. В інших дослідженнях, включаючи дослідження Ф.М. Шерер і Т. Мукойама [10; 11], встановлено подібні моделі. В дослідженні виробничих фірм США, проведеному А.Р. Хашмі [12], встановлено, що надто велика конкуренція привела до скорочення інновацій. Фірми повинні бути здатними отримувати шumpетеріанські прибутки, щоб реінвестувати їх у інновації, які є і непевними, і витратними. Стимули для інновацій будуть низькими, якщо постфактум конкуренція (ex-post competition) є настільки сильною, що навіть успішні новатори не зможуть заробити прибутки, які забезпечать їм достатню скориговану на ризик ставку прибутку на їхні витрати на ДР.

Це не означає, що ринкова конкуренція є шкідливою. Так, В. Льюїс, колишній голова “McKinsey Global Institute”, стверджує, що, напевно, немає фактору, більш важливого для забезпечення економічного зростання, ніж присутність конкурентних ринків. Він пише, що «різниця в конкуренції на ринках продукції є більш важливою, ніж різниця на ринках праці та капіталу. Політика, яка керує конкуренцією на ринках продукції, є такою ж важливою, як макроекономічна політика» [13]. Зазвичай на ринках не з'являється надвелика кількість конкурентів, але в результаті дій уряду вона з'являється внаслідок дискримінаційних заходів уряду щодо закупівель, фінансової допомоги або інших політичних заходів на користь більш слабких національних інноваційних фірм. Такі політичні заходи дають змогу національним фірмам залишатися на ринку, відтягуючи продажі від сильніших фірм і знижуючи їхню здатність реінвестувати в інноваційну діяльність.

Інноваційний неопротекціонізм, на нашу думку, є новим типом протекціонізму, який спрямований на підвищення національного інноваційного потенціалу та збільшення експорту передових галузей шляхом маніпулювання глобальною системою торгівлі. Дієвим неомеркантилістичним інструментом інноваційного неопротекціонізму виступають інноваційні державні закупівлі, а саме розміщення замовлень на купівлю або розробку товарів чи послуг, яких ще немає, проте які можуть бути виготовлені/розроблені протягом розумного часового періоду на основі наявного потенціалу та виробничих можливостей держави. Таким чином, державні закупівлі підсилюють розвиток інновацій декількома шляхами, а саме створенням нових ринків, попитом та можливостями тестування інноваційних розробок. Нині 81% країн ОЕСР розробили стратегії та політики для підтримки інноваційних товарів та послуг, проте лише 39,4% країн ОЕСР вимірюють результати своєї підтримки інноваційних товарів та послуг [14].

Прикладом використання такої стратегії є система Public Procurement of Innovation (PPI), яка використовується в ЄС в рамках стратегії «Європа – 2020», оскільки державні витрати ЄС становлять в середньому від 18% до

Таблиця 1

Компаративний аналіз інструментів інноваційної та неомеркантилістської політик у сфері ІТ

Інноваційна політика	Неомеркантилістська політика
Податкові стимули для НДДКР	Примусове проведення НДДКР іноземними компаніями
Державні закупівлі вітчизняних та іноземних послуг у сфері ІТ	Сприяння державних закупівель вітчизняним ІТ-компаніям
Державне фінансування НДДКР	Примусова відмова іноземних компаній від інтелектуальної власності
Забезпечення відкритості та конкуренції на ринку	Використання антимонопольної політики як конкурентоспроможного механізму для промислової політики
Державне фінансування ІТ-інфраструктури	Фінансування розвитку вітчизняних ІТ-компаній шляхом цільових субсидій

Джерело: систематизовано автором

20% ВВП [15]. Цілі, які переслідують представники ЄС, втілюючи цю політику, зводяться до таких, як підвищення ефективності державних закупівель, створення робочих місць, підвищення конкурентоспроможності, а особливо щодо малого та середнього бізнесу, створення більш екологічно дружніх технологій, задоволення унікальних потреб підприємств. Особливо важливим цей підхід є в таких сферах, як охорона здоров'я, електронний уряд, управління викидами, переробка сміття. Прикладом діяльності ЄС у сфері інноваційних державних закупівель є проект PAPIRUS, спрямований на заохочення розвитку технологій у будівництві з метою підтримання ідей сталого розвитку.

Якщо говорити про доступність до цих видів закупівель іноземцям, можна побачити, що в документах, присвячених цій стратегії, чітко нічого не зазначено. Проте постійна повторюваність думок про покращення становища малого та середнього підприємництва, а також збільшення його конкурентоспроможності не створює впевненості, що розробка інноваційних технологій буде віддаватися іноземним фірмам. Саме формулювання ідеї інноваційних державних закупівель суміжне з обмеженням розвитку інноваційних технологій в інших країнах через лімітування їхнього доступу до інноваційних замовлень. Для держави існують явні переваги такого виду державних закупівель, серед яких ми виокремлюємо стимулювання національного виробництва, стимулювання розробки та тестування нових або покращених технологій, цілеспрямоване використання державних коштів на інноваційність, використання цього виду закупівель для підвищення технологічності суспільних сфер (охорони здоров'я, освіти тощо), нівелювання негативного ефекту звичайного протекціонізму державних закупівель, коли кошти використовуються неефективно, адже в разі інноваційних державних закупівель це матиме тільки позитивний ефект.

Оцінюючи припущення таких дослідників, як Ф.М. Шерер, Т. Мукояма і А.Р. Хашмі, про існування позитивного впливу неопротекціонізму на розвиток інновацій, ми маємо всі підстави поставити під сумнів їхнє твердження і спростувати наведені вище узагальнення, зроблені цими авторами. На нашу думку, реалізація інноваційної неомеркантилістської політики призводить до падіння стимулів до здійснення інноваційної діяльності на світовому ринку, але активізує їх на локальному. Втім, скорочення кількості інноваційних проєктів у конкурентів вже у середньостроковій перспективі позначиться на загальному падінні числа інноваційних продуктів, а отже, знизить стимули до продукування національних інновацій. Таким чином, ми можемо припустити, що неомеркантилістська інноваційна політика, що реалізується через інструменти інноваційного неопротекціонізму шляхом зменшення стимулів до здійснення інноваційної активності, зрештою, уможливить реалізацію стратегії економічного розвитку «розвиток без зростання», яка, на думку Г. Макстона та Й. Рандерса [16], більшою

мірою відповідатиме потребам світової спільноти в часи надзвичайно потужного тиску на ресурсний фонд планети та екосистему.

Неомеркантилізм є особливою загрозою для інноваційних галузей, оскільки вони залежать від нематеріального капіталу, більшість якого уособлена у об'єктах ІВ. Сильні права захисту об'єктів ІВ мають вирішальне значення для стабільності життєвого циклу інновації, оскільки вони збільшують можливості для отримання прибутків на інновацію, даючи новаторам змогу мати більше вигід від їхньої діяльності. Маючи більшу частку коштів від інноваційної діяльності, новатори знову ж таки отримують ресурси для здійснення діяльності зі створення подальшого покоління інновацій. Однак якщо конкуренти здатні увійти на ринок або залишатися на ньому, оскільки вони отримують доступ до об'єктів ІВ новатора за ціну, нижчу за ринкову (через примусову передачу технологій або ІВ як умову доступу на ринок чи через відверту крадіжку ІВ), то вони здатні перебрати на себе прибуток від продажів, який інакше дістався б новаторам.

Висновки. Нами було встановлено, що за ознаки розмежування неомеркантилістичної політики на агресивну та помірковану вченими бралися ступінь відповідності ідейним засадам конкурентної політики (де індикатором відповідності до того чи іншого типу виступає ступінь продукування антиконкурентних деформацій ринку) та ступінь підвищення продуктивності праці внаслідок вжитих протекціоністських заходів. На прикладі інноваційного неопротекціонізму доведено неспроможність наявного в економічному мейнстрімі підходу до класифікації неомеркантилістичної політики до визначення ідейних основ реалізації останньої. Доведено комбінований характер інноваційної неомеркантилістичної політики, виокремлено її конструктивний потенціал як для країн, що її реалізують, так і для решти країн (що полягає в стимулюванні країн-партнерів суб'єктів її сповідування до вимушеного підвищення продуктивності праці та конкурентоспроможності як детермінуючого фактору економічного зростання).

Розглянуте на прикладі сфери ІКТ співіснування механізмів інноваційного стимулювання розвитку економіки та неопротекціоністської політики неомеркантилістичної за сутністю своєї природи свідчить про використання комбінованих варіантів політики стимулювання інновацій, а отже, про відсутність існування в чистому вигляді інноваційної політики з дотриманням принципів конкурентної політики та неопротекціоністської політики зі зловживанням принципами конкурентної політики. Нами спростована теза про існування позитивного впливу неопротекціонізму на розвиток інновацій в глобальному вимірі. На нашу думку, реалізація інноваційної неомеркантилістської політики призводить до падіння стимулів до здійснення інноваційної діяльності на світовому ринку, але активізує їх на локальному ринку.

Список використаних джерел:

1. Гордєєва Т. Міжнародні торговельні суперечки у сучасній регулятивній парадигмі. Міжнародна економічна політика. 2013. № 2(19). С. 101–125.
2. Watson K., James S. Regulatory Protectionism: A Hidden Threat to Free Trade. 2013. URL: https://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2261174.
3. Резнікова Н. Парадигма економічної незалежності країн в умовах глобалізації: автореф. дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.00.02 «Світ, госп-во і міжнарод. екон. відносини»; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. Київ, 2014. 38 с.
4. Довгаль О. Протекціонізм і лібералізм у зовнішньоторговельних відносинах у процесі глобалізації економіки: автореф. дис. ... докт. екон. наук: спец. 08.01.01 «Економічна теорія». Харків, 2006. URL: <http://dspace.nua.kharkov.ua/jspui/handle/123456789/499>.
5. Лихачев М. Стратегическое взаимодействие в международной торговле: теоретические проблемы неомеркантилизма. Наукоеведение. 2013. URL: <https://naukovedenie.ru/PDF/89EVN317.pdf>.

6. Нилова Н., Сумина О. Феномен неомеркантилизма в современной экономике. URL: http://essuir.sumdu.edu.ua/bitstream/123456789/55124/5/Sumina_propety.pdf.
7. Квач Я., Грималюк А. Еволюція міжнародної торгівлі. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 4. С. 47–56.
8. The Innovative Success that is Apple, Inc. / K. Johnson, Y. Li, H. Phan, J. Singer, H. Trinh 2012. URL: <http://mds.marshall.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1420&context=etd>.
9. Schumpeter J. Capitalism, Socialism and Democracy. New York: Harper, 1975. P. 82–85.
10. Scherer F.M. Market Structure and the Employment of Scientists and Engineers. American Economic Review. 1967. Vol. 57. P. 524–531.
11. Mukoyama T. Innovation, Imitation, and Growth with Cumulative Technology. Journal of Monetary Economics. 2003. Vol. 50. P. 361–380.
12. Hasmi A. Competition and Innovation: The Inverted-U Relationship Revisited. 2012. URL: <http://ssrn.com/abstract=2012918>.
13. Lewis W.W. The Power of Productivity: Wealth, Poverty, and the Threat to Global Stability. Chicago: University of Chicago Press, 2005. URL: <http://www.press.uchicago.edu/Misc/Chicago/476766.html>.
14. Public Procurement as a Driver of Innovation in SMEs and Public Services. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/Public-Procurement-Driver-of-Innovation_en.pdf.
15. Consultation document on Guidance on Public Procurement of Innovation Draft version to be submitted to the targeted consultation. URL: file:///C:/Users/admin/Downloads/1_EN_autre_document_appui_part1_v5.pdf.
16. Макстон Г., Рандере Й. У пошуках добробуту. Керування економічним розвитком для зменшення безробіття, нерівності та змін клімату. Київ: Пабулум, 2017. 320 с.

ИННОВАЦИОННЫЙ НЕОПРОТЕКЦИОНИЗМ КАК НОВЫЙ ИНСТРУМЕНТ РЕГУЛИРОВАНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ ЭКОНОМИЧЕСКИХ ОТНОШЕНИЙ: НОВЫЕ ПРОЕКЦИИ НЕОМЕРКАНТИЛИЗМА

Аннотация. В статье установлено, что как признаки разграничения неомеркантилистичной политики на агрессивную и умеренную учеными использовались степень соответствия идейным основам конкурентной политики и степень повышения производительности труда вследствие принятых протекционистских мер. На примере инновационного неопротекционизма доказана несостоятельность существующего в экономическом мейнстриме подхода к классификации неомеркантилистической политики к определению идейных основ реализации последней. Доказан комбинированный характер инновационной неомеркантилистической политики, выделен ее конструктивный потенциал как для стран, ее реализующих, так и для остальных стран (закрывающийся в стимулировании стран-партнеров субъектов ее исповедания к вынужденному повышению производительности труда и конкурентоспособности как детерминирующего фактора экономического роста).

Ключевые слова: неомеркантилистская политика, инновационный неопротекционизм, инновационная политика, интеллектуальная собственность, свободная торговля.

INNOVATION NEO-PROTECTIONISM AS A NEW INSTRUMENT FOR REGULATION OF INTERNATIONAL ECONOMIC RELATIONS: NEW PROJECTIONS OF NEO-MERCANTILISM

Summary. The article shows that the conformity with ideological principles of competitive policy (with the scales of non-competitive market distortions generated as the typology indicator) and the growth in labor productivity due to implemented protectionist measures are taken by scientists as the conventional criterion for distinguishing between aggressive and moderate types of neo-mercantilist policy. The failure of the mainstream approach to classify neo-mercantilist policy and outline ideological principles of its implementation is demonstrated by case of innovation protectionism. The combined character of neo-protectionist policy on innovation is demonstrated; its constructive capacities are highlighted for the countries implementing it as well as for the rest of countries (i. e. stimulation of the partner countries committed to it to increase the labor productivity in a forceful manner, as a determining factor of economic growth).

Key words: neo-mercantilist policy, innovative neo-protectionism, innovation policy, intellectual property, free trade.